

'Nu hebben we de wereld kunnen laten zien wat we in huis hebben.'

GRATIS KENT GRENS

Open science kan wetenschap snel vooruit helpen. Maar gratis en vrijwillig zijn niet zaligmakend, zegt Syncom-onderzoeker Jean-Paul Seerden.

SANNE HIJLKEMA

Onder de noemer *open science* werken wetenschappers wereldwijd online samen aan projecten en ideeën. Iedereen, uit bedrijfsleven en academie, mag bijdragen leveren en de methoden en resultaten zijn vrij beschikbaar. Wetenschap als wiki, zeg maar. Wetenschap wordt er sneller en transparanter door, schreven de Australische chemicus Matthew Todd en collega's in oktober in *Nature Chemistry*. Zij lauweren een schistosomiasisproject waarin het Groningse synthesebedrijf Syncom een belangrijke rol speelde.

"Open science kan onderzoek versnellen", stelt Jean-Paul Seerden, senior wetenschapper bij Syncom. "Mits goed gecoördineerd kan deze aanpak voor uiteenlopende gebieden nuttig zijn, zoals het geneesmiddelenonderzoek. Het moet wel verder gaan dan heen en weer bloggen. Je moet experimenten doen. En er zijn goede verdienmodellen voor nodig."

ISOMEER

Seerden en collegae werkten gratis mee aan de zoektocht naar een verbeterde behandeling van schistosomiasis. Miljoenen mensen in ontwikkelingslanden, vooral kinderen, hebben deze veelal chronische worminfectie. Het medicijn van eerste keuze is praziquantel, waarvan het octrooi verlopen is. Het bestaat uit een racemisch mengsel, met gelijke hoeveelheden van twee optische isomeren: moleculen die elkaars spiegelbeeld zijn. Een daarvan werkt niet tegen de ziekte, maar veroorzaakt wel

bijwerkingen en een bittere smaak. De WHO en de Australische overheid financierden daarom een open-scienceproject om een productiemethode te vinden voor alleen de actieve isomeer.

Via een LinkedIn-groep kwam Seerden een oproep van dit initiatief tegen. Na enig aandringen bij het management kreeg hij groen licht voor het leveren van een gratis bijdrage. "Wij hebben een middel geïdentificeerd waarmee we het mengsel kunnen splitsen", vertelt hij. De vinding van dat wijnsteenzuurderivaat koppelde Syncom terug naar de 'online wetenschapscommunity'. "Voor ons een kleine moeite, maar we hebben het project enorm geholpen."

Het open model heeft het onderzoek

'Voor ons was het een kleine moeite'

versneld doordat externe experts, zoals hijzelf, zichzelf aanmeldde, zegt Seerden. "En je hebt geen last van vertragende peer review." *PLOS neglected tropical diseases* publiceerde afgelopen najaar over het project.

Bedrijven kunnen ook zelf baat hebben bij gratis deelname, zegt Seerden. "Het levert ons publiciteit op. Onze ontdekkingen blijven normaal gesproken geheim en valt onder de naam van de opdrachtgever. Nu hebben we de wereld kunnen laten zien wat we in huis hebben."

Voor het vervolgtraject van opschaling en optimalisatie heeft Syncom een offerte ingediend bij de WHO. Daar is de organisatie niet op ingegaan. Seerden: "Wij verdienen ons brood met onze kennis, dus gratis blijven meedoen is voor ons geen optie. Open science kan werken, maar het is niet gratis. Om het echt tot een succes te maken, zou je het wereldwijd moeten aanpakken, gefinancierd door overheden. Misschien moet je zelfs iedere wetenschapper verplichten om zijn steentje bij te dragen."

Twee voorbeelden van open science:
www.thesynapticleap.org en www.osdd.net

REAGEERBUIS

WACHT MET WET

"Ik vind het geen goed plan om met een wetswijziging af te dwingen dat de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek, de CCMO, de onderzoeksresultaten van klinische trials openbaar moet maken. De Tweede Kamer heeft al groen licht gegeven voor dit plan, dat onderdeel uitmaakt van een wijziging in de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen. En dat terwijl minister Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport hierover in het voorjaar een negatief advies gaf.

Ik vind het prima dat de resultaten van klinische studies openbaar gemaakt worden. Veel bedrijven doen dat ook al, wijzelf op onze eigen website. Maar als we het wettelijk verplichten, gaan we misschien uit de pas lopen met andere landen. De timing van publicatie is daarbij cruciaal. Veel trials in Nederland zijn internationaal en als wij als enige verplicht zijn om in een vroeg stadium de resultaten te publiceren, dan kiezen internationale bedrijven misschien liever voor andere landen.

Bovendien: waarom zou je nu al een wetswijziging willen? Wat schiet Nederland daarmee op? Het gaat verder dan de Europese richtlijn en farmaceutische firma's hebben al veel initiatief getoond om studieresultaten openbaar te maken. Momenteel ontwikkelt de sector bijvoorbeeld een nationaal modelcontract voor klinisch onderzoek, dat onder meer die openbaarmaking vastlegt. Ik verwacht dat de meeste farmaceutische bedrijven daarmee akkoord zullen gaan.

Laten we nu eens beginnen met dat contract. Dat is ook bindend. Een wetswijziging in een later stadium vind ik geen probleem, mits die gelijk opgaat met de internationale regelgeving. Pas als een studie in alle landen is afgesloten en alle gegevens zijn geanalyseerd, zou publicatie van de resultaten verplicht moeten zijn. Ik ben benieuwd wat de Eerste Kamer zal besluiten..."

Ron Sackers, hoofd klinische studies bij Bayer
(Auteur: Sanne Hijlkema)

Borrelet er bij u ook iets? Reageer op een artikel of andere actuele kwestie via redactie@vakbladmedicines.nl

